

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Kül. monostortuza 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bérlegdíj.

Hirdetéseket felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilatkoztató cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez címzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

A „K. Közlöny” előfizetési ára:

Félévre 6 forint o. ért.

Évnegyedre 3 " " "

Egy hóra 1 " " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János-hoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Pest, ápril 4. 1867.

(D.) A ki most a 65-tös bizottmány munkálatainak alkotmányosságáról, czélszerűségéről s ös törvényes alapjainak kifejtéséről körül fontosságáról, vagy a ki e munkálatainak a kisebbségi vélemények feletti practicus előnyeiről akarja disszertációhoz kezdeni, kérdésen kívül a „post festa sacerdos” közmondás alkalmazására tenné magát méltóvá, miután e részben Deák Ferencz annyira körülményes, szabatos s törvényekkel és körülményes követelményekkel támogatott fejtegetést mondott el az alsóházban, melyet csak részben is megcáfolni senkinek sem sikerült, s melyből az országgyűlési többség által tett eldöntés helyességéről s hazánk lehető jobb sorsára való döntő befolyásáról csak az nem tudott meggyőződni, a ki vagy nem akart, vagy pedig nem bir azon mélyebb ítélő tehetséggel, a mely egy ily nagy horderejű politikai gondolat felfogására nélkülözhetlen.

Mi, a kik 70 millió orosz s 40 millió német szomszédságába szorult 8—9 millió megbízható magyar polgárokból álló országnak nem álmódoshatunk a Mátyás király korában birt nagy hatalmi tekintélyéről, s ha ezzel álmódosunk lehetne is, midőn a koronától hiisztoriai kötelezettségeinek teljesítését kívántuk, erkölcsileg s világ előtt viszont köteleztük magunkat törvényes s történelmi kötelezettségeink teljesítésére, szóval: a kik nem a felforgatás, hanem a törvényesség és alkotmányosság emberei voltunk és vagyunk, teljes megnyugvást érünk aziránt, hogy egy a nemzet, mint a korona megtette azt, a mit tőle a világtörténelem követelhetett, s ezen rejtélyes istenség dolga már most elvezetni minket a kitárt úton, jobb jövőnk ígéretföldére, vagy hanyatlásunk örvényébe.

De a nagy lépés látható vívmányai már méltán emelhetik lelkünket; s ha felülemelkedünk azon kisszerűségek szempontjain, hol még a 18 keserves év utóizének örömesöppjeit üritgetnünk kell, ha elfordulunk azon arcoktól, melyeket túrnunk kell, habár fölgerjesztik ellenszenvünket; ha a napi élet apró szenvedélyeinek ködéből a történelmi igények színvonalára emelkedünk: meg kell győződnünk, hogy nagy vívmányaink vannak, melyek szívünket méltó örömmel tölthetik el.

Függetlenségünknek, önállásunknak s nemzeti alkotmányos létünknek, egy a régi-ebbeknél biztos keretjé van kivá: a felelős miniszteri rendszerben, a mely 1848-ki ephemer élete után most, mint a körülmények által megérlelt eszme, komoly valóságként lépett életbe.

E forma maga elég simbolusul szolgálja önállásunknak, s kivált így alkotmányos alakban a többség méhéből születvén, még biztosabb garantiát nyújt az eddig reánk hatott s rajtunk kívül álló beolvastó törekvések ellen.

Ha a 65-ös bizottmány eszméje csak ennyit vívhatott volna itt ki alkotmányunk reformja érdekében, azzal is méltó alapját tette volna le további fejlődésünk biztosításának, de Deák beszédében kifejtve láthatják olvasóink, mennyire védette meg az minden jogalapjainkat, s mennyire nyitott rést a politikai kérdések oly rétegeibe való befolyásunknak is, hova I. Ferdinánd kora óta a magyar törvényhozás döntő közvéleménye be nem folyhatott, s minket a nemzet képviselőinek csak mandatarusai sem ellenőrizhettek soha azon korszak után, a melyet fennebb említett.

Mi edények, kiket a nehéz experimentáció kísérletei erkölcsi erőnkben kiemeltek ugyan, mert mi valánk a királyságban, a Schmerling rendszer retortájának vérünkig, csontunkig kitéve, s nekünk jutott így a

megpróbáltatás azon dicsősége, hogy az erőszakkal bátran szembeszállva kockára tegyük nyugalomunkat, vagyonunkat, kidobjuk kezünkkel a hatalmat, melyet jogaink ellen volt szabad csak használni; mi, kik a megpróbáltatásban fél halálig véreztünk: mi leginkább érezhetjük a még jó idejében jött mentő kezét. Im megszabadultunk mielőtt végképp el kellett volna vérzenünk, és e megszabadulást saját politikai jellemünk mellett egyedül azon eszmének köszönhetjük, a mely ellenállhatlan igazságossága s méltányossága mellett lehetővé tette a nemzet és uralkodó közötti egyetértés és rokonszenv helyreállítását, s így lehetővé tette ugy az ország, mint a korona megmentését.

Már mondjanak akármit azok, a kik a politikában semmivel sincsenek megelégedve, mi a legtöbb eszméket megnyerve látjuk. Nem fogunk ugyan már mindjárt az arkadiai boldogság rózsapárnáin szenderegni, sőt azt is belátjuk, hogy sok keserű falat jut még mindnyájunknak; de hol van a nemzetek abszolút boldogsága? melyik azon állam, a mely e földön képviselni képes a mennyországot?

Megkaptuk a tért, a hol annyit rendre tehetünk, a mennyi nemzetünk emberségétől s életrealitásától kitelik. E tér felhasználása a mi politikai higgadságunktól függ. A tulvitt ábrándok jók eszményeknek, de nehezen realisálhatók. Mint czél áll a polgári jóllét eszménye, hová törekednünk kell, de ez eszményig még sok göröngy és szikla áll utunkban, melyet csak józan fővel s eszélyesen háríthatunk félre. Fogjunk tehát higgadtan s rajongás nélkül a munkához, mint a szorgalmas méh, mely atomokban gyűjti össze mézét, nem a jelenért, hanem a jövőért fáradozva, válaszszuk ki a keserű közül, a mit még itt ott el kell nyelünk, az édeset, és ez utóbbival paralizálván az előbbinek kellemetlen hatását, számításaink mellett hagyjunk egy kis szerepet jobb reményeinknek is.

Bizonyos, hogy az éj után a hajnal fölpirult, a tárgyak már kezdenek körvonalo-zódni, már látunk, hogy munkához foghassunk, s hazánk javára mindenki saját kisebb vagy nagyobb körében kötelességét teljesíthesse.

Politikai moral.

Id. gr. Teleki Domokos „irányszemlé” cím alatt ismét egy jeles cikket közöl a „Pesti Napló”-ban, s ebben lelkesen követel elégtételt a politikai moralnak. Idő rövidsége miatt csak töredékét, ugyszólva csak corollariumát adhatjuk, de ezt — minden tárgyalmas daczára — megteszszük, s leghebb hazafiai óhajtasunkat fejezzük ki aziránt, vajha a kormány ez irányeszméket különösen Erdélyre nézve, hol a politikai corruptionak az előbbi kormányok alatt legsötétebb uralma tombolt a moral felett, különösen szigoruan figyelemre méltatná!

„A magán jellem — ugymond a jeles publicista — az egyéni tiszta erkölcs szilárdsága. A politikai jellem, a politikai meggyőződés végül a politika moralja.

Az egyéni becsületnek és függetlenségnek legfőbb tényezője az egyéni jellem. Az államférfinak és magasabb hivatalnoknak ugyanezen érzetet sugallja politikai jelleme. Egy abszolút kormány fennállhat szerencsésen összecsoportosított ügyes burocratákból. Egy felelős, alkotmányos kormány, egyéb jó tulajdonok mellett, politikai jellemre is mulhatlanul szüksége van.

Szamosak azon tulajdonok, melyek valamely államférfinak polgártársainál közbecsület, tisztelet képesek eszközölni, de e tulajdonok fénypontját kétségtelenül az egyéni feddhetetlenség és politikai jellem képezi. Ez teszi őt legtiszteltebbé, míg el, legelfeledhetetlenebbé, midőn nincs többé.

Szamosak azon tulajdonok, melyek egy kormányt hasznossá, erőssé, tiszteltté tesznek, de mondjon bármit a frivol politika, daczára ennek, egyéb jó tulajdonai mellett bármely alkotmányos felelős kormánynak legerősebb támasza a becsületesség és politikai jellem, mert ez az, mi hatalmát legtovább túléli, mi nem hagyja el visszavonulásában, mi visszavezérli ujjásztütésében.

E tájékozó körütekintés után a következő kérdések adják elő magukat:

Valjon a felelős magyar miniszterium, az általa vezérelendő közigazgatás megalakításában, csak a hivatali ügyességre és egyéni becsületességre, vagy végül a politikai jellemre is kell-e hogy tekintettel legyen?

Mi e kérdésre elhatározott igennel felelünk.

Nem egy conservatív alkotmányos kormányrendszer után egy liberalisabbnak életbeléptetéséről, hanem arról van szó, hogy egy abszolút kormány után egy alkotmányos liberalis közigazgatás újból alkottassék.

Hogy a helyhatósági tisztújításoknál a politikai jellemre kellő figyelem leendő, és iránt semmi kétségünk, de ez eljárás eredménye igen hiányos lenne, ha a felsőbb hivatalok betöltésénél más elvek követnének.

A kezdet nehézségeit elismerjük, de tulbecsülni igen károsnak tartanók, s épp azért a legelső megalkotásnál is mulhatlanul szükségesnek tartjuk, hogy a miniszterium a politikai jellemre illő figyelemmel legyen, s arra annál nagyobb súlyt fektessen, minél befolyásosabb, minél több tekintélyt igényel valamely betöltendő hivatali állomás.

Ezt kívánja az alkotmányos felelős rendszer megszilárdítása; ez egyik főbiztosíték a könnyű visszaesés ellen; csak így szerethetjük vissza a köztisztviselőknek 18 éven át teljesen alásülyedt tekintélye, csak így adathatik némi elégtétel a köz-erkölcsiségnek, melyet hasonlóképp nem kimélt meg a mult szomorú idők minden becses és becsültet devalváló hatalma. Nálunk tehát az új kormány és közigazgatás megalakítása nemcsak egy politikai, hanem egy nagyfontosságú socialis kérdés, mely a politika felett áll, mely annak fő irányadója és czélja, s valamint mindig hibáztunk és hibázunk, midőn a politikának socialis érdekeket hozunk áldozatul, ugy azt jelenleg is a haza legnagyobb kára nélkül nem tehetjük.

Valjon e tekinteteknél több fontossággal bírnak-e a volt tisztviselők egyéni és családi érdekei, a számos és magas nyugdíjaknak az államra háruló terhe? Valjon a törvénytelenül viselt hivatalok képesíthetnek-e a törvényes hivatalokkal egyenlő nyugdíjakra? Valjon a törvénytelen hivatalokban eltöltött évek csak épp egy beszámítandók-e, mint ha törvényes hivatalokban töltötték volna el? — ott különösen, hol e nyugdíjak nem családok fentartására szükségesek, hanem kevésbé jogosan alkalmazott egy részről vigasz, másfelől bánatpénzek.

Mindezek komoly megfontolást érdemelnek.

A felelős magyar miniszteriumnak, leghőbb óhajtasunk és legbuzgóbb igyekezete daczára, hihetőleg alig sikerülend nagyszerű eredményeket felmutatni; a közjó iránti érdemeit azonban kétség-telenül tetemesen fokozandja, ha hazánkban a köz-erkölcsiség és politikai jellem fejlesztésére megteszi azt, mi hatalmában áll.

Értekezlet a vasutvonalak tárgyában.

Pest, április 5.

Ápril 3-án tartatott az Akademia kis termében egy tanácskozmány, mely feladatát tűzte ki a magyarországi közlekedési ügyekre, különösbbebb a vasutakra nézve oly associatiót hozni létre, mely az országos vasutvonalak: felépülését szorgalmazza s minden irányban a kormánytól, a vállalkozóknál és az érdekeltekkel egyenlően vállaltat közreműködést kezdeményezzen.

A tanácskozmányban résztvettek Trefort Ágoston, Tisza Kálmán, gr. Károlyi Ede, b. Kemény Gábor, Kovách László, Lovassy Ferencz, Várady Gábor, gr. Bethlen Farkas, Lukács György, Horváth Lajos, Szaplonczay József, Szakáll Lajos, Berde Móza, Dáni Ferencz, Czorda Bódog, Ujfalussy Miklós és Kiss Lajos országgyűlési képviselők.

Mindenek előtt négy vonal tűzetett ki, mint olyan, mely egyrészt főfontosságú s országos szükségét fedezni van hivatva, másrészt, az eddig tett kezdeményezések folytán a kormány támogatását mindenek előtt igényli. — E négy vonal: a nagyváradi-kolozsvári, a pest-miskolci, a debreczeni-szathmár-szigeti s a nagyváradi-eszék-fiumei.

Négy tagból álló bizottság választatott: Trefort, Várady, Kovách és Kemény urakból álló, kik a kormányhoz benyújtandó memorandum szerkesztésével bíztattak meg.

E memorandum ma iratott alá s holnap beadatik a közlekedési miniszteriumhoz oly kéréssel, hogy ez az országgyűlési szünetelés után azonnal terjesszene a képviselőház elé az említett négy vonalra nézve kamatbiztosítási törvényjavaslatot, stb.

Ez associatio folytatni fogja működését s a pénzvilág matadorjaival is összeköttetésbe helyezi magát s minden oldalról előtérbe helyezi hazánk elmaradt s elhanyagolt közlekedési ügyét (M. O.)

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése ápril 5-én.

Elnök: Szentiványi Károly A miniszteri padon (mely most már a jobboldali képviselőpá-dok előtt külön van fölállítva), Horváth Boldi-zsár, gr. Mikó Imre miniszter urak; később Ló-nyay Menyhért, gr. Festetics György, Gorove István és b. Eötvös József miniszter urak.

A beérkezett iratok közt vannak gr. Kún Kocsárd, Tisza Lajos, Torma Károly, Kubicza Pál főispánok, Széll József főispáni helyettes és gróf Ráday Gedeon főkapitány nyilatkozatai, melyek folytán nevezett képviselők ez állásukról lemondanak; továbbá Bottka Tivadar Aranyos-Maróthon választott képviselő megbízó levele.

Az irományok bemutatása után Hosszu Lajos képviselő, mint az igazoló bizottság jegyzője, be-adja jelentését, mely szerint Cséry Lajos Tolna-megye szakcsi kerületi képviselő választását, a szabályszerű 30 nap fentartása mellett, igazoltatni véleményezi. E vélemény a ház által elfogadtatik.

Ezután Kovách László háznagy bevezeti ifj. gróf Ráday Gedeont, a főrendiház jegyzőjét, ki e ház megbízásából átadja a képviselőház két utolsó határozatának elfogadására vonatkozó felső-házi jegyzőkönyvi kivonatot, és a ház éljenzése között távozik.

Következik a köztintezeti bizottság jelentése Kis Bálint akadémiai festész folyamodásáról.

Várady Gábor képviselő, mint a bizottság előadója, olvassa a véleményt, mely szerint a kéré-ny, folyamodó 18 évi szolgálataért jogosan igényelt követeléseinek tekintetbevétele végett, a bel-tügyi miniszteriumhoz átteendő.

Szentkirályi Már kérvényt nyújt be, hogy a kérvényt minden véleményadás nélkül egyszerűen a miniszteriumhoz kell utasítani.

Bónis Sámuel kérv. azt jegyzi meg, hogy a ház már több alkalommal különös ajánlattal uta-sított valamely kérvényt a miniszteriumhoz, s azért azt most is teheti.

A ház e nézetet helybenhagyván, elfogadja a bizottság véleményét.

Elnök: Tisza Kálmán képviselő ur két rendbeli interpellatiót intézett a miniszteriumhoz, egyiket a vallás ügyében, másikat pedig az urbéri természetű kérdések tárgyában. Horváth Boldi-zsár igazságügyminiszter ur ez interpellatiókra vá-laszolni kíván. (Halljuk!)

Horváth Boldizsár igazságügyi miniszter: T. ház! A márczius 26-án tartott ülésben Tisza Kálmán képviselő ur a kormányhoz a következő interpellatiót intézte: „Szándékozik-e a miniszte-rium a különböző hitfelekezetek egymás és az ál-lam iránti viszonyainak a jogegyenlőség alapján való megoldására és a hűbéri természetű birtokvi-szonyok rendezésére nézve még ezen év folytán törvényjavaslatot terjeszteni a ház elé.”

Ezen interpellatióra van szerencsém a kor-mány nevében a következő választ adni (Halljuk! Halljuk!): A mi különösen az interpellatio első tárgyát képezi, a kormányának szándoka egy álta-lános honosítási törvényjavaslattal együtt a vallás-egyenlőség és minden vallás-felekezetbeliek egyenlő politikai joggyakorlata iránt még a jelen törvény-hozási szak alatt javaslatot terjeszteni a ház elé. (Helyeslé.)

A mi az interpellatio másik tárgyát illeti: azon hűbéri jogviszonyokat illetőleg, melyek az ur-béri birtokszabályozásokkal állanak kapcsolatban, és a melyekre nézve a megoldás elvei és az eljá-rás módja már megállapítva vannak, a kormány két teendő-t lát szembe előtt (halljuk!); először az érvényben levő elvek és eljárási szabályzat fölött örködni, és másodszor: ezek megörzése mellett a megváltást a hitel közvetítése által elősegíteni. (Helyeslé.)

Ez utóbbi tekintetében, t. i. a megváltás kéré-sében, a kormány törekedni fog, mihelyt halmo-zott teendői engedik, külön-törvényjavaslatot tenni a ház asztalára.

A többi hűbéri jogviszonyok, melyek rende-zése nem áll kapcsolatban az urbéri birtokszabályo-zásokkal, egyrésztben a polgári törvénykönyv körébe tartoznak és ezek csak az új polgári törvénykönyv megállapításával nyerhetnek megoldást, a mi min-denestre hosszabb időt igényel.

A mennyiben azonban ezen hűbéri jogviszo-nyok nem tartoznának szorosan a polgári törvény-

könyv tárgyai közé, a kormány hajlandó már korábban is külön-törvényjavaslatokat tenni le a ház asztalára; de az időpontot e pillanatban még nem képes meghatározni.

A tárgy fontosságánál fogva egyébiránt a kormány nem tarthatja feladatának, könnyen félremagyarázható igényeket tenni, és csak annak kijelentésére szorítkozik, hogy a viszonyok tanulmányozása és az adatok egybegyűjtése után a megoldás oly gyakorlati módját fogja javaslatba hozni, mely a hűbéri jogviszonyok végleges rendezését, a tulajdonjog sérelme nélkül (helyeslés), elősegítse és megkönnyítse. (Helyeslés.)

Tisza Kálmán: T. ház! A mi az igen tisztelt igazságügyminiszter ur által adott választ illeti, elsőben is az első tárgyra vonatkozólag én ugyan részemről óhajtottam volna, hogy a t. miniszter ur és illetőleg a minisztérium kapcsolatba nem hozva más törvényhozási teendőkkel, nyilatkozott volna e tárgyban; azonban miután én is tudom, hogy honosítási törvényre is szükségünk van, a nyilatkozatot egy is elfogadom, remélve, hogy még ezen évben e nagy fontosságú kérdés ezen úton is meg fog oldatni.

A mi a másodikat illeti: én is látom nagy fontosságát azon tárgyaknak, és nem szándékom a minisztérium irányában oly nyomást gyakorolni, hogy öt már ma egy határidő kitűzésére fölszólítsam; de igen természetesen, miután határidő nincs kitűzve, részemről is kénytelen vagyok magamnak fűtőtartani, hogy ha a dolgot véleményem szerint nagyon haladni látnám, ismét szóba hozhassam e tárgyat. (Helyeslés.)

Berzeviczy László képv. az igazságügyi miniszter ur ez előterjesztése folytán indítatva érzi magát, a házat feudális viszonyokhoz hasonló, de velük nem azonos azon viszonyokra figyelmeztetni, melyek a tulajdon iránti legnagyobb kíméletet igénylik. Szólok ezuttal törvényjavaslatot is tesz le a ház asztalára „az udvarbeli (curialis) birtokrészek tulajdona és hasznvétele iránt.”

Tóth Vilmos jegyző olvassa e törvényjavaslatot.

Bernáth Zsigmond, hivatkozván az igazságügyi miniszter ur előbbi nyilatkozatára, melyben a ház megnyugodhatik, azt indítványozza, hogy a föl-olvasott javaslat, a benne foglalt anyag felhasználása végett, a minisztériumból tétessék át.

Papp Zsigmond nem hiszi, hogy törvényjavaslat előterjesztésére a képviselőház valamely tagja föl volna jogosítva. (Zaj, ellenmondás.) Végre

Bónis Sámuel képv. indítványára, ki mindekelőt a házszabályokat kívánja megtartatni, a ház a törvényjavaslat kinyomtatását határozza el. Bónis képv. a billro-minister által hozott felvilágosítást kér egy oly esetre nézve, mely számos hazafiai kedélyekben aggályokat szül. Tudvalevő dolog, mondja szónok, hogy a mióta a municipiumok helyreállítása elhatározott, majd minden megyében az értelmiség, nevezetesen pedig a megyei bizottsági tagok, tanácskozásokat tartanak, főleg a tisztújítás körül követendő eljárás fölött. Ilyen tanácskozás Pesten is történt, a mint az a hírlapokban is közzététetett, a nélkül, hogy valaki ezt meggátolta volna. „Ugyanily tanácskozmányokat” — folytatja szóló — „hívtak össze Krassómegeye középponti román intelligenciái és pedig mult hó 14-dik napjára, és ezen tanácskozások tartása nem csak hírlapok útján kihirdetett, de sőt fölsőlegül az illetékes megyei hatóságnak be is jelentett jó idejekorán. Összegyűlt számos intelligens és számos megyei bizottsági tag; a helyi miniszter ur azonban egy márcz. 13-án kelt távirati sürgöny által ezen gyűlést tartását betiltotta, és mint a megyei igazgató, vagyis adminisztrátor közléséből ki vehető, oly nyilatkozattal, hogy a megyei bizottsági tagoknak sem egészen, sem részben össze-gyűlni és tanácskozni szabadságukban nem áll, (mozgás) természetesen magán tanácskozásokra.”

E tiltalmat a helyi miniszter ur a gyűlést főlhatalmazottjának, Nagy Mihály kanonoknak távirati remonstrációjára daczára is fentartotta; sőt a megyei igazgató a járási főnököknek körlevél útján meghagyta, hogy bármiféle gyűléseket megakadályozzanak. Szóló nem foghatja föl a kormány ez eljárását, s nem tudja azt sem a fennálló törvényekkel, sem a törvényes szokással összeegyeztetni. Azon alakból, melyben ez eset a román hírlapokban közzététetett, szóló azt következteti, hogy a kormány eljárása oly aggályokat szül főleg a nem magyar ajkú polgároknak, melyek az alkotmányos kifejlődésre károsak lehetnek. Mindezeknél fogva arra kéri szóló a helyi miniszter urat, hogy méltóztassék ez esetről, nevezetesen a felízgott kedélyek megnyugtására (ellenmondás) kellő felvilágosítást adni. Mert szóló fel sem teheti, hogy a magyar kormány szándékában lenne, az ily magángyűléseket, nevezetesen pedig a megyei bizottságok részéről, akármi módon megakadályoztatni.

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter: (Halljuk!) A kormány fűtőtartja magának, ezen interpellációra — a melyet egyébiránt igen óhajtott volna egy konkrét kérdés alakjában előadni — a legközelebbi ülésben választ nyújtani.

Elnök: A mai ülésnek legnevezetesebb és legfontosabb tárgya a horvát kérdés tárgyalása napjának kitűzése. Az országos bizottmányok jelentése már ki van nyomtatva s a t. ház tagjai között szétosztva. Nem tudom, eltalálom-e a t. ház

véleményét, ha tárgyalási napul a jövő hét első napját, vagyis a hétfőt napot hozom javaslatba (Helyeslés.) Ennélfogva a jövő hét első napján hétfőn fog tárgyalás alá vétetni. Több tárgy nem lévén, az ülés eloszlatom. — Ülés vége 1 órakor

A felsőház ülése ápril 4-ken.

Elnök Majláth György országbíró, jegyző b. Majláth László. A miniszterek székein gr. Andrássy Gy. b. Wenckheim B. és gr. Festetics Gy. miniszterek.

Egy régiebb és a mult ülés jegyzőkönyvének hi-telestése után napirendre kerül a képviselőháznak az újonezozás tárgyában hozott határozata.

Az illető jegyzőkönyv és határozat felolvasatván Tomcsányi József békésmegei főispán emel szót ennek elfogadása mellett, indokul felhozván, hogy a határozat alapelvét a ház már ugyis elfogadta a minisztérium ide vonatkozó előterjesztésében, hogy a magyar ezrede kiegészítése „ugy a monarchia, mint specialisabb hazánkra nézve szükséges,” hogy a határozat nemcsak viszhangja leend azon bizalomnak, mely a trónról az országgyűlés fele hangzott, s hogy jelen intézkedés csak megkönnyített módozata annak, a mi a rendes törvényhozások idejében történni szokott, a törvényen kívül hozottakhoz képest pedig hasonlíthatlanul előnyös.

Többen nem szólottak e tárgyhöz. Hanem Pap Szi-lágyi püspök úr ő mgának ma sem volt beau jourja. „A nép nevében” mondott köszönetet a minisztériumnak a nép érdekeire figyelő e határozati javaslatért. B. Wenckheim László helyesen jegyzé meg erre, hogy e házban senki a nép nevében nem, hanem csak saját nevében szólhat.

Ez intermezzo után elnök szavazásra bocsátja a kérdést, mire a Főrendek az újonezozási határozati javaslatot általánosságban egyértelműleg elfogadják.

Hasonlóképp egyértelműleg fogadtatik az el a pontonkinti felolvasás után is.

Elnök eképen kimondja a végzést, mely is szó-kás szerint a képviselőház közelebbi ülésére á fog vitetni.

Ezzel az ülés egy negyedórára felfüggesztetik, melynek elteltével az időközben elkészített jegyző-könyv hitelesítettén, az ülés szétoszlott.

Országgyűlési beszédek.

Simor János

Magyarország Herceg-Primása ó fömlsáának beszéde

a főrendi tábla április 3-án tartott ülésében.

Nagyméltóságú elnök! Mígos Főrendek!

Véleményem szerint az 1723-iki törvények, különösen az 1723-iki törvények, vagyis a pragm. sanctiónak megalkatása óta a főrendi tábla eldöntése alá nagyobb fontosságú, és horderejű ügy nem került, mint az, a mely ma napirendre van ki-tűzve. A javaslat anyaga képezi a tengelyt, mely körül forog a jelen országgyűlésnek főcélja, azaz a mindnyájunktól oly annyira, oly forrón óhajtott kiegyenlítésnek munkája. A kérdés az: mikép lehessen a pragm. sanctióból kifolyt és kifejlesztett viszonyokat ezentul alkotmányosan kezelni? a feladat pedig nézetem szerint az, hogy a dualismusként fontartása és a monarchia mindkét felének alkotmányos kormány-zata mellett a monarchiának birodalmi állása, hatalma, egysege ne veszélyeztesék; hogy továbbá a monarchiának közkormányzata egyetemes és szabatos legyen és ügyvitelje ne kockáztassék, hogy a monarchiának központi kormányára a birodalom mindenféle népének befolyása és pedig alkotmányos és kellő be-folyása biztosíttassék, és végre hogy mindezek mel-lett Magyarország törvényes autonómiaja csorbát ne szenvedjen.

Ennyi egymással mintegy ellentétben lenni lát-szó érdeke forog fönn, mélt. Főrendek! és ma a fő-rendi táblának azon hivatás jutott, hogy határozzon és döntsön a felett, vajjon az előttünk fekvő javaslat a célnak megfelel-e, megfelel-e az érintett fel-tételeknek?

A javaslatnak részleteivel, még mielőtt az e házban felolvasatott volna, mindnyájunknak alkalma volt elég bőven megismerkedni mind a saját útján, mind különösen azon egyszerű viták folytán, melyek a képviselőházban történtek; és habár azt szerettem volna — őszintén szólva — hogy a képviselőháztól ezen javaslatnak készítésére kiküldött bizottságban az ősi törvényes szokás szerint, és éppen úgy, mint az a horvátországi ügyben történt, a főrendeknek küldöttjei részt vettek volna, (helyeslés); tekintve azonban a tárgynak és ügynek azon stadiumát, melyben az jelenleg van: — tekintve annak sürgősségét: a kérdésnek ezen oldalát annál kevésbé akarom feszegetni, miután — mint már fönnebb is említettem — a képviselőház ezen javaslatnak minden csinját és binját, minden oldalait és részleteit tázetesen megvitatta, és emélfogva mi minden előleges vizsgálat nélkül avatottan a tárgyhöz szólhatunk; — ugyis mélt. főren-dek! ezen javaslat a legelkiismeretesebb és legta-pasztaltabb államférfiak műve, kik a helyzetet és a körülményeket ismerik és kiknek tiszta hazafiságában, becsületességében mindnyájan megnyugodhatunk. (El-jenzés.)

Az én nézetem szerint mélt. Főrendek! ezen javaslatban érvényesítve és mitegy vörös fonal gya-nánt átfűződve látom azon két alapelvet, melyen nyugodnia kell a kiegyenlítésnek, ha azt akarjuk, hogy tartós és megnyugtató legyen minden részről.

Ezen alapelvek egyike a pragmatica sanctio, másika a dualismus. E kettő együtt képezi mind ál-talában a monarchiának, mind különösen Magyaror-szágnak közjogát (helyeslés) és ezen két alapelvnek minden igényeit párhuzamos alkalmazásban feltalálom én e törvényjavaslatban. És ez így van jól. Mert csak a dualismus szervezete mellett biztosítható a magyar sz. korona függetlensége (helyeslés); csak a dualismus szervezetében lesz biztosítható sz. István birodalmá-nak integritása és egysege, (helyeslés) csak a dualis-mus szervezete mellett biztosítható Magyarország tör-vényes autonómiaja, (Helyeslés.) és csak a dualismus szervezete képes elhárítani a monarchiától, a monar-chiának mindkét felében azon veszélyeket, melyekkel fenyeget bennünket az u. n. nemzetiségi politika, mely nehány év előtt gyűjtő üszök gyanánt dobott Európá népei közé; de a mely politika ezen doctri-nának nagy mestereit nem gátolja abban, hogy mint csak imént Luxenburg példája mutatta, a nemzetisé-gi területeket annexio által szétszaggassák. És ezen doctrinának és ezen elvnek következtetését a te-kinthet, mélt. Főrendek, nem csoda, hogy nem messze tőlünk, a nemzetiségi jelszó daczára, egy szerencsét-len nemzet megsemmisíthetetik, a nélkül, hogy a szegény fölízgottaknak az izgatók részéről más jut-na, mint ha tudnak menekülni, egy kis ösztövéralamizna. (Általános helyeslés.)

Az ily veszélyekkel szemközt úgy tűnik föl előttem, mélt. főrendek, a pragm. sanctio, a mely az osztrák birodalom minden népeinek kölcsönös védel-mét kiköti, és mely a főséges uralkodó ház közös paizsa falatt Magyarországnak az osztrák monarchia oly művelt és becsületes többi népeiben biztos szó-vetséget adott; úgy tűnik föl előttem, mondom, mint az isteni gondviselésnek áldása, és mive, és bennün-kezt mindnyájunkat mely hálára kötelez azon bölcsék iránt, a kik mintegy előre látván, mintegy sejdítve a veszélyeket, melyekbe jöhet az utókor, akkor, mi-dőn ezen egyesülésnek, ezen feloldhatlan egyesülésnek talpkövet letették, egyszersmind a magyar nemzetnek megszereztek és azt biztosították arról, mely az ily veszélyekben az egyetlen ellenszer t. i. a népeknek solidaritását, az egyesült erőnek hatalmát. (Helyeslés.)

És éppen azért, mivel én a pragmatica sanctiót ezen operatumban feltalálom, sőt azt megerősítve s commentálva találok; de nem csak a pragm. sanctio-nak megerősítését látom ezen törvényjavaslatban, ha-nem mivel magyar emberek készíték, és így becsü-letesen jártak is el a dologban, lelkiismeretesen szem előtt tartották a tartozásokat is, melyek reánk hára-molnak a pragmatica sanctióból, — természetesenazon, a magyarnál vérré vált modernban, hogy rólunk nálunk nélkül ezen ügyben is, ne határozzon senki: éppen azért pártolom azt. (Eljenzés.)

Mélt. főrendek! Ha valaki a közügyek körüli eljárás szövényesnek és nehézkesnek találja, én azt hiszem, hogy az könnyen megbocsátható, és azon gondosságnak kell éppen azt tulajdonítani, melylyel a javaslat egy részről a pragmatica sanctiónak igényeit, más részről a dualismus elengedhetlen követelményeit szem előtt tartotta, és ezen kettőt összhangzásba hozni igyekezett. (Eljenzés.) En szintén hallottam sok min-denféle ellenvetéseket e javaslat ellen, melyeket fel-hordani annál kevésbé akarok, mivel mindezek a kép-viselőházban a nemzet legbölcsőbb szónoka, és két miniszter úr által, értem a vallás s közoktatás és igazságügyminiszter urakat, — győzedelmesen meg lö-nek czáfolva: és így nem marad nekem egyéb hátra, mint hogy e munkára Isten áldását leimádkozva, azt egyetemesen egész terjedelmében elfogadjam. (Hossza-san tartó zajos eljenzés.)

Horváth Boldizsár beszéde

(az alsóház márcz. 27-iki üléséből.)

T. képviselő ház! Az előttünk fekvő javaslatok megítélése körül a törvényhozó testület nem foglalhat el más kiindulási pontot, mint azon alapszerződést, a mely a nemzet és a fejedelmi ház közt 1723-ban keletkezett; a melylyel nemzeti életünknek egy új korszakra vette kezdetét, és a mely nemzeti követel-ményeinknek az óta mindig alapjául szolgált.

A cél, melyet elérni óhajtunk, most sem lehet más, mint a mi volt eddig, t. i. a pragmatica sanc-tioban foglalt jogok és kötelezettségek kölcsönös biz-tosítása.

Ugy hinnök tehát első pillanatra, mintha a vita eldöntése azon kérdéstől függne: mik azon jogok és kötelezettségek, melyeket a pragmatica sanctio tar-talmaz?

Miután pedig e téren nézeteink csekély eltérés-sel találkozunk, szinte csudálni lehetne, hogy vitánk e tárgy fölött oly hosszúra nyúltak, az én felfogá-som szerint azonban az ügy sarkpontját, a vita mag-vát egészen más kérdés képezi.

A szerződő felek helyzetében az idő és visz-onyok néha oly lényeges változást idéznek elő, a mely lehetetlenül teszi, hogy a régi jogok gyakorlására és a régi kötelezettségek teljesítésére nézve ugyanazon mód követessék, a mely eredetileg megállapítva volt; a midőn tehát éppen azért, hogy a régi jogok és kö-telezettségek továbbra is fenntartassanak és biztosít-tassanak, a szükségesnek azon követelménye áll elő, hogy a jogok gyakorlására nézve új mód, új alakzat alapíttassék meg.

Ily eset beálltával, ily körülmények között, az új mód, az új alakzat megtagadása nem volna egyéb, mint az eredeti szerződés czéljának meghiusítása, nem volna egyéb, mint az alapszerződésnek, ha nem

is világosan kijelentett, de mindenesetre tényleges felmondás; a mit mi, úgy hiszem, nem akarhatunk. (Helyeslés.)

Ismétlem, az én felfogásom szerint az ügy me-rituma itt fekszik, azon kérdésben t. i. vajjon nem keletkezett-e helyzetünkben időközben oly lényeges átalakulás, a mely parancsoló szükségé teszi, hogy a régi jogok gyakorlására és a régi kötelezettségek teljesítésére új módról, új alakról gondoskodjunk.

Szorosan a kérdéshez akarok szólni. Mielőtt azonban e réven megindulnék, egy kis kitérést kell tennem, hogy két téveszmét említek fel, a melyek-ből eddig is igen sok balkövetkeztetés eredt.

Az egyik téveszme az, mintha a pragmatica sanctio oly szerződés volna, a melyet a magyar nem-zet csak saját királyával kötött.

Ez nem áll. Mert a pragmatica sanctioban őseink nem csak saját királyukkal, hanem a közös fejedelem személyében egyuttal az örökös tartományok urával is szerződtek. (Ellenmondás a baloldalon. (Halljuk! Halljuk!))

Ha őseink a pragmatica sanctioban csak saját királyukkal léptek volna szerződésre, akkor e szerző-dés a magyar király és a magyar nemzet közti jog-viszonyok szabályozásán túl nem terjedhetett volna. Ámde a szerződésben a közös fejedelem számára oly országok birtoklása is biztosítva van, a melyek nem tartoznak a magyar korona kapcsolatához, és viszont ezen szerződésben a nemzet számára oly országok tá-mogatása is biztosítva lett, a melyekről a magyar király nem rendelkezhetett. Világos tehát, hogy ezen szerződésben a közös fejedelem nem csak mint Ma-gyarország királya, hanem úgy is szerepel, mint az örökös tartományok ura.

A másik téveszme, a mely ezzel kapcsolatban áll, az, hogy a pragmatica sanctiohoz az örökös tar-tományok népeinek semmi közük sincs.

Kétségtelen ugyanaz, hogy e szerződés alakilag, csak a magyar nemzet és a közös fejedelem között jött létre. Őseink akkor az örökös tartományok né-peivel nem is szerződhetek volna, mert azok az ab-solut uralkodóknak minden politikai jogokból kizárt patrimoniumát képezték. De szintugy tagadhatatlan, hogy e szerződés köztünk és az örökös tartományok népei közt is az uralkodásra hivatott fejedelmi ágak kihalásáig oly viszonyt hozott létre, mely minden-esetre szorosabb annál, a mely egymástól teljesen független nemzetek közt fennállani szokott.

Nagyon rosszul hangzanék az éppen mi tőlünk, ha ezen tényt tagadni akarnók. Nagyon rosszul jelle-mezne az egy alkotmányos nemzetet, ha hangsúlyt fektetne arra, hogy azon szerződés, a melyet a feje-delem kötött, nem terjed ki azon népekre is, a melyeket a fejedelem képviselt. (Helyeslés.)

E tan ellenkeznek minden alkotmányos elvek-kei, és éppen nem volna alkalmas arra, hogy néze-telkre a szabadelvűség jellegét ráisse.

A 48-iki törvények előbeszédének eme szavai: a pragmatica sanctio által velünk válhatlan kape-solatban álló örökös tartományok iránti törvényes vi-szonyunk stb. Ezek a törvény szavai. Továbbá szin-tén a 48-iki törvények 3-dik cikkének 13. szakasza, mely a hazánkat és az örökös tartományokat közösen érdeklő viszonyokról tesz említést, világos tanúságai annak, hogy még maguk azon törvényhozók is, a kik nemzeti önállásunknak és függetlenségünknek leg-praegnansabb biztosítékait megszereztek, egy pillaná-tig sem kételkedtek a felett, hogy a sanc. pragma-tica által a magyar nemzet nem csak a közös fejede-lemmel, hanem az örökös tartományok népeivel is viszonyba lépett.

És ez a dolog természetében fekszik.

A közös fejedelem együttes birtoklási joga az örökös tartományok fölött, melynek védelmére a prag-matica sanctioban vállalkoztunk, üres hanggá sü-lyedne alá, ha mi nem tartoznánk egyuttal megoltal-mazni azon tartományokat és népeket is, a melyek felett a közös fejedelem uralkodni hivatva van. E nélkül az uralkodói jog alig bírna több értékkel és jelentőséggel, mint pl. a jeruzsálemi király czime.

És ez lényeges dolog éppen reánk nézve. Meg-vallom, nagyon megköszönném őseink bölcsességét, ha ők a pragmatica sanctio által csak a fejedelmi szer-ződésre, és ha azon kötelezettségek alól, melyeket e fejedelem ama kötésben elvállalt, az örökös tartomá-nyok népei magokat kivonhatnák.

Ennek gyakorlati eredménye az volna, hogy mig mi a pragm. sanctio értelmében az egész monarchia integritását védelmezni tartozunk, ők viszont nem kötelesek a magyar szent korona területi épségét meg-oltalmazni, mert hiszen ezen szerződés, mely a köl-csönös védelmi kötelezettséget megállapítja, csak köz-tünk és a fejedelem személye között kötött meg. (Helyeslés.)

Ily értelmezés, a mellett, hogy nem volna sem szabadelvű, sem alkotmányos, egyenesen saját érde-keinket támadná meg.

E kitérés után legyen szabad visszatérnem a tárgyhöz.

A pragmatica sanctioban foglalt jogok a követ-kezők: egyik oldalról Magyarország törvényhozási és kormányzási függetlensége; a másik oldalán az uralkodó ház azon joga, hogy a magyar korona orszá-gait s az örökös tartományokat együttesen s elvá-laszthatlanul birtokollhassa. A kötelezettség pedig, mely eme jogoknak megfelel, mindkét oldalán ugyan az, t. i. a kölcsönös védelem. Ezen jogok és kötele-zettségek már természetüknél fogva is a monarchia

másik felét szintúgy érdeklík, a mint érdeklík a magyar korona országait.

A fejedelem közössége és a monarchia kétfelének együvé tartozása, oly hatalmas közös érdek, amely nem most, hanem már 1723-ban keletkezett.

Ha ezt nem vitathatja el senki, akkor a logica törvényei szerint az is kénytelen elismerni, hogy mindazon kérdésekhez, melyek ezen közös érdekre vonatkoznak, mindkét félnek joga van hozzá szólni.

Ez a jog, ez a logica következménye.

De ezenkívül van még a gyakorlati életnek a possibilitásnak még egy következménye, és ez az, hogy ezen közös érdekű kérdések mindkét félre nézve egyforma elintéztet nyerjenek, minthogy különben ez érdekelte felek közt oly meghasonlás, oly ellentét fejlődhetne ki, mely a közösséget köztük gyakorlatilag lehetetlenné tenné.

A közös érdekű kérdések eme egységes megoldása és elintéztése semmi nehézséggel nem találkozott 1848-ig; a míg a Lajthán-tul absolutismus uralkodott. A közös fejedelem e kérdéseket tisztára hozta vetünk, és közmegállapodásunk azután az örökös tartományok népeire is kötelező volt.

Azóta azonban a helyzet megváltozott. A Lajthán-tul alkotmány adatott, az uralkodó megosztván jogait a néppel, nagyon természetes, hogy most már ezen közös érdekű kérdések, egységes és érvényes elintéztéséhez a lajthántuli népeknek egyetértése is szükségeltetik.

Ezt tagadásba vonnunk annyit tenni, mint lehetetlenlenné tenni az alkotmányosságot a monarchia másik felében és Bach és Schmerling példáit követnünk, azon különbséggel, hogy most mi vállalkoznánk azon Saturnusi szerepre, hogy a lajthántuli népeket elnyeljük.

En azonban e tekintetben Jókai barátommal tartok, és Magyarország geographia határaival teljesen megelégszem.

És ime t. ház! ez azon lényeges átalakulás, mely helyzetünkben azóta történt. Ez azon lényeges változás, mely parancsoló szükségé teszi, hogy a régi jogok gyakorlására, és a régi kötelezettségek teljesítésére nézve új módokról, új alakra gondoskodjunk.

Feladatunk tulajdonképpen nem más, mint az: teljesíteni, mit őseink már 1723-ban kénytelenek lettek volna teljesíteni, ha akkor nem absolut, hanem alkotmányos fejedelmel szerződtek volna. (Helyeslés a jobbon.)

A mit a megváltozott viszonyok tollunk követelnek, nem az, hogy a pragmatica sanctiót felforgassuk, hogy feladjuk régi jogainkat, hogy régi kötelezettségeink helyébe újabbakat és terhebbeket vállaljunk el: hanem csak az, hogy a közös érdekű kérdések elintéztésének módját a testvérnépek alkotmányosságának igényeivel összhangzásba hozzuk.

Hogy a régi jogok és régi kötelezettségek új alakzata a célnak megfelelően, három kellekkel kell bírnia: első, hogy Magyarország eddigi törvényhozási jogát és kormányzati függetlenségét megővje; második, hogy az alkotmányos életet a Lajthántul lehetlenné ne tegye, és

harmadszor: hogy a közös érdekű kérdésekre nézve az egységes elintéztet biztosítsa.

E kérdések szempontjából akarok néhány szóval az előttünk fekvő javaslatok bírlatához hozzá járulni.

Madarász József képv. ur és társainak javaslata teljesen megfelel az első kelleknek, de tökéletesen mellőzi a másik két kelleket. E javaslat melyen beékeli magát az 1723-ik évi körülmények közé, egy csöppet sem törődve a helyzettel, az idő és viszonyoknak azon lényeges változásaival, melyek azóta bekövetkeztek. E javaslat éppen az által, hogy látszólag Magyarország számára meg akar menteni mindent, kockára tesz mindent. (Zaj a szélső baloldalon. Helyeslés a középben.)

E javaslat oly éles ellentétben állítja Magyarországot alkotmányát az örökös tartományok alkotmányosságával, hogy e szerint a monarchia fennállása csak úgy volna lehetséges, ha vagy Magyarország kedvéért ott visszahozatnák az absolutismus, vagy Magyarország alkotmánya egy birodalmi alkotmányba beolvastatnák, mint Schmerling akarta, vagy elvégre az alkotmányos élet itt is, ott is elhunyhatnék, mint Bach alatt történt. Ugy hiszem, ezek közül egyiket sem akarhatjuk; és ennél fogva e javaslat a célnak nem felel meg.

A kisebbség javaslata mindenesetre közelebb jár a cél felé, a nélkül azonban, hogy sikerült volna azt elérnie.

Leginkább két pontja van e javaslataknak, mely oly hezagot tüntet fel, melynél fogva ezen javaslat gyakorlati alkalmazása lehetlenné válik.

Az a dolog természetében fekszik, hogy a közös fejedelem a külföld irányában csak egy politikát követhet. Az ausztriai császárnak követe Londonban, Párisban vagy Konstantinápolyban nem képviselhet oly elvet, a melyet a magyar király követe desavonálna. Ez is azon közös érdekű kérdésekhez tartozik, melyekre nézve egységes megoldás és egységes elintéztet szükségeltetik. Lássuk a kisebbség javaslata 14. pontja miképp akarja ezen egységes megoldást biztosítani. Azt mondja, hogy ő Felsége joga van magát a külügyi tárgyalásokban a császári ház minisztere által helyettesíttetni; a ki azonban sem Magyarországnak, sem pedig az örökös tartományoknak minisztere nem lehet. Azt mondja továbbá, hogy akár

ő Felsége személyesen, akár pedig helyettese által vezérelje a külügyeket, az oldala mellé állított magyar miniszter a külügyre vonatkozó okmányokat mindenesetre ellenjegyezni köteles.

Ennek gyakorlati hordereje az, hogy a császári ház minisztere, a ki ő Felségét a külügyekben helyettesíti, vagy pictus masculus, ki nem akarhat mást, mint a mit a magyar miniszternek ellenjegyezni tetszik; vagy pedig nem pictus masculus, és nézetei néha ellentétbe jönnek a magyar miniszter nézeteivel, és ekkor a javaslat, nem mondja ugyan — de alig képzelhetni más módot, mint azt, hogy ő Felsége döntsön.

Mindkét esetben a külügyi kérdések teljesen elvonatnának a lajthántuli népek alkotmányos befolyása alól. Mert, ha a császári ház minisztere egyszerűen csak effectuálni tartozik azt, mit a magyar miniszter rendel, akkor felelősségre nem vonható, nem vonható felelősségre már csak azért sem, mert ő tulajdonképpen nem is miniszter; sem itt, sem ott. Ha pedig a kérdést ő Felsége döntötte el, akkor felelősségről nem lehet szó; mert alkotmányos elvek szerint ő Felsége nem felelős.

Vagy ha a javaslat szerzői e pontot úgy értelmezik, hogy felelősséggel mindenesetre az tartozik, a ki az illető okmányt aláírta, akkor tagadhatatlan, hogy a külügyi kérdések fölött mindig csak a magyar parlament döntené, mert a magyar miniszter, a ki azon okmány aláírásával megbízva van, a bécsi parlament sorompói elé nem idézhető. (Helyeslés a középben.)

Igaz, hogy ez tulsúlyt kölcsönözne Magyarországnak, de én e tulsúlyt a pragmatica sanctióból kivonni nem tudom. Ez Magyarországnak ugy szólna kezeibe tenné le a monarchia sorsát; de valjón ezen suppressa, alkalmas eszköz volna-e a monarchia két részében a cohesio ösztönét emelni, az egészen más kérdés.

Annál bizonyos, hogy a monarchia másik részében irányunkban feltékenységet, irigységet vagy gyűlöletet kelteni hibás politika volna; mert ez consolidácunkat csak megnehezítené, a helyett, hogy ezt előmozdítaná.

A kisebbség javaslatának 31. és következő pontjai a többi közös érdekű kérdések elintéztésének módját tartalmazzák. A javaslat szerzői maguk is elismerték ezen elvet, vagy is inkább követelményt, hogy azon közös érdekű kérdéseket a monarchia mindkét részére nézve egyformán kell elintézni, és éppen azért gondoskodtak is arról, hogy azon esetben, ha a két parlament nézetei egymástól eltérnének, mindkét országgyűlés részéről küldöttségek jöjjenek össze egy közös javaslat megállapítása végett, a melyet azután mindkét küldöttség a maga országgyűlése elé terjeszt.

A javaslat szerzői tehát tisztán felismerték a célt, melyet mindenáron el kellene érni, csak hogy az eszközök, melyeket ezen célra javaslata hoztak, nem kielégítőek. A javaslat szerzői neki indultak a célnak, de fele utján megállapodtak, mert elfeledtek expedienst állítani azon esetre, ha a két országgyűlés küldöttségei nem bírnának közös megállapodásra jutni; valamint nem gondoskodtak expedienstől azon esetre is, ha egy közös javaslat az országgyűlési küldöttségek közt létre jöne ugyan, de azt az egyik vagy másik országgyűlés elvetni találja.

Az általános vita terén fölsőlegesnek tartom e javaslat további részletezésébe beleerészkedni, miután e két pont eléggé kimutatja, hogy a javaslat, ugy a mint van, gyakorlatilag alkalmazhatlan, mert nem felel meg a Lajthán-tuli népek alkotmányos igényeinek, s másodsor: nem felel meg azon követelménynek, hogy a közös érdekű kérdések a monarchia mindkét részére nézve egységes megoldást nyerjenek.

Ennél fogva én ezen javaslatot nem pártolhatom, hanem szavazatomat a majoritási javaslata alá adom, miután ez azon három kelleknek, melyet felemlíteni szerencsés voltam, leginkább megfelel; mert míg egy részről megővja Magyarországot eddigi törvényhozási és kormányzati függetlenségét, más részről lehetővé teszi, hogy a Lajthán-tuli tartományokban ugyanazon alkotmányos jogok és intézmények lépjenek életbe, a melyek nálunk uralkodnak, és lehetővé teszi egyszerre mind azt is, hogy a közös érdekű kérdések alkotmányos uton egységes megoldást nyerjenek.

Azon aggodalmat, hogy a delegatiók Magyarország függetlenségére veszélyesek, nem osztom két okból:

először, mert a delegatiók elé semmi törvényhozási tárgy nincs utasítva, ennél fogva Magyarország törvényhozási függetlensége a delegatiók által szükebb korlátok közé nem szoríttatik; és

másodsor, mert a közös érdekű határozmányok végrehajtása is kizárólag a magyar végrehajtó hatalom kezében lesz letéve, s ennél fogva a magyar kormányzat függetlensége is megővva leendő.

Azon elvet, melyet a baloldal egyik t. vezér szónoka felállított, hogy az ország függetlensége üres képzelődés, mihelyt annak törvényhozására vagy végrehajtására egy idegen állam képviselői befolyást gyakorolhatnak, egész általánosságban nem fogadhatom el.

Nincs oly hatalmas állam a világon, melynek törvényhozására vagy kormányzatára más nemzetek törekvései vágyai, vagy követelményei befolyást ne gyakorolnának. Leginkább áll pedig ez oly kérdésekben, melyek ama két nemzetet közösen és egyformán érdeklik.

Chinai falakkal többé egy nemzet sem izolálhatja el magát, és a törvényhozások és kormányok

bölcsésége nem abban áll, hogy kikerüljék az érdekek találkozásait vagy közösséget, hanem éppen abban, hogy az érdekek netáni ellentéteit kiköszörüljék és kiegyenlitsék (helyeslés a középben).

A befolyás, melyet egyik nemzet a másik nemzet elhatározására gyakorol, a mai világban kikerülhetlen, valamint kikerülhetlen néha az is, hogy e befolyás előtt a nemzeti akarat meg ne hajoljon; de azért nem lehet mondani, hogy ez az illető nemzet függetlenségét megsemmisítené.

Sőt tovább megyek. Például Francia- és Angol ország egy öket közösen érdeklő ügyben kezdetben ellentétes nézpontokból indulnak ki; később azonban belátva, hogy a két hatalmas nemzet rivalitása és összeütközése oly válságot idézhet elő, mely mindkét nemzet élet-érdekeit nézve veszélyt hozhatna: vagy kiegyenlitsék ellentétes nézeteiket, egymásközt, vagy pedig, hogy a nyílt törést kikerüljék, egy harmadik hatalom közbenjárásához folyamodnak, és azt ügydöntő joggal ruházzák fel. Akármelyik hatalom részére döntések is el a kérdés, megvan e azáltal akár Francia, akár Angolország souverainitása sértve? Kétségkívül nincs.

Azon befolyás tehát, melyet egyik nemzet a másik nemzet elhatározására gyakorol, korántsem praedjudicial az utóbbi függetlenségének mindaddig, míg e befolyás a nemzetközi jog határain belül marad; mindaddig, míg azon befolyás gyakorlásának módja nemzetközi jellegét el nem veszti.

És éppen e nemzetközi jelleg az, melyet a majoritási javaslat oly híven megőrizni törekedett, midőn a delegatiók érintkezési módját olykép szabályozta, hogy azok egy közös tanácskozási testülettel össze ne olvadjanak.

En t. ház! hiszem és megvagyok arról győződve, hogy a cohesio a monarchia két fele közt napról napra meg fog szilárdulni, mert kölcsönösen szükségünk van egymásra; mert szabadságunk, jólétünk, érdekeink kölcsönös kiegyeztetésétől és azon támogatástól függ, melyben egymást részletetni fogjuk.

De mind e mellett nem lehetetlen, hogy némely kérdésekre nézve nézeteink eltérni fognak.

Mi történjék ez esetben? — Az eldöntést a királyra bízni nem volna alkotmányos elv.

A kérdés eszméjét kard élével ketté vágni annyit tenni, mint hogy a magyar király az osztr. császárnak, vagy viszont hadat izenne.

Egy harmadik hatalomba compromittálni alig jutna valakinek eszébe.

Nincs tehát egyéb mód, mint hogy azon kérdéseket, melyek ily differentiakra vezethetnének, saját küldöttséink, ugy szólva saját béke-bíráink kezébe tegyük le.

Mind saját ügyünk, mind a civilisatio ügye mindenesetre többet nyer az által, ha az érdekek harcát, a mennyiben azt kikerülni nem lehet, a béke-bírók unáiban, mint ha az öklöjg véres fegyverrel döntenék el.

Azok, kik még mindig a beolvastástól tartanak, legyenek szívesek magukat megnyugtanni. A beolvastási politikának, a germanisálói törekvéseknek csak addig volt értelmük, míg Ausztria a maga súlypontját nem ide benn, hanem kiinn Frankfurtban kereste.

Addig, míg a német kérdés ugy volt feltéve, hogy a német császári korona a legnagyobb német hatalmat illesse, addig politikailag indokolt volt Ausztriát németté tenni akarni.

Azon pillanattól azonban, melyben ezen kérdés eldőlt, egy új politikai irány szükségé áll be, és ezen iránynak a német elem határait külső terjeszténi éppen nem felel meg.

De én nem akarom a t. ház türelmét tovább fárasztani. (Halljuk!) még csak egy rövid megjegyzésem van. Meglehet, hogy majoritási javaslata által egyetmást elveszteni fogunk illúzióinkból, de annál többet fogunk általa nyerni valóságban és én azért arra szavazok. (Zajos helyeslés a jobb oldalon.)

Hivatalos közlemények.

(A „Budapesti Közlöny“ után.)

Földmívelés, ipar- s kereskedelmi magyar miniszterem előterjesztése folytán Fest Imre, országgyűlési képviselőt, az említett miniszterium államtitkárává ezennel kinevezem.

Kelt Budán, 1867. évi Sz. Györgyhava 4-kén.

Ferencz József, s. k.

Göröve István, s. k.

Földmívelés, ipar- s kereskedelmi miniszter.

Ő császári és Apostoli kir. Felsége a m. kir. miniszterelnök felterjesztése folytán folyó hó 2-kán kelt legfelsőbb elhatározásával kegyelemből megengedni méltóztatott, hogy az 1852-ben haditörvénysszéklé elítelt, jelenleg ideiglenes engedéllyel Kolozsvárt tartózkodó gróf Teleki Sándor, az illető haditörvénysszéki ítélet jogi következményeinek elengedése, s elkobzott vagyonának visszaadása mellett végleg hazájában, illetőleg a birodalomban maradjon.

Magyar országos pénzügyminiszterem jelentését, Horváth Sándor főpénzügyi tanácsos és a pozsonyi kincstári ügyesség főnökének az erdélyi országos pénzügyigazgatóság ideiglenes vezérleté-

vel miniszteri biztosi minőségben leendő megbízatásáról, jóváhagyólag tudomásul veszem.

Kelt Budán, márcz. 31-én 1867.

Ferencz József, s. k.

Lónyay Menyhért, s. k.

pénzügyminiszter.

Közmunka és közlekedési magyar miniszterem előterjesztése folytán Hollán Ernő képviselőt, az említett miniszterium államtitkárává ezennel kinevezem.

Kelt Budán, 1867. évi Szt.-György hava 4-én.

Ferencz József, s. k.

Gróf Mikó Imre, s. k.

Közmunka és közlekedési magyar miniszterem előterjesztése folytán Mihálik János országos építészeti felügyelőt, az említett miniszteriumhoz miniszteri tanácsossá nevezem ki.

Kelt Budán, 1867. évi Szt.-György hava 4-én.

Ferencz József, s. k.

Gróf Mikó Imre, s. k.

Közmunka és közlekedési magyar miniszterem előterjesztése folytán Fakk Oszkár vasuti vezénylő mérnököt, az említett miniszteriumhoz miniszteri tanácsossá nevezem ki.

Kelt Budán, 1867. évi Szt. György hava 4-én.

Ferencz József, s. k.

Gróf Mikó Imre, s. k.

Közmunka és közlekedési magyar miniszterem előterjesztése folytán Hieronymi Károlyt, Marmarosmegye főmérnökét, az említett miniszteriumhoz első titkárrá nevezem ki.

Kelt Budán, 1867. évi Szt.-György hava 4-én.

Ferencz József, s. k.

Gróf Mikó Imre, s. k.

Magyar belügyminiszterem előterjesztése folytán b. Fiáth Ferencz Veszprémmegye főispánját, eddigi méltósága és hivatalos működésében ezennel is meghagyom.

Ocskay Rudolf, Nyitramegye és Balogh Kornél, Györmegye főispánját, hű és buzgó szolgálataik elismerése mellett, ebbeli méltóságuk- és hivatalos működésüktől saját kérelmükre felmentem, megengedvén egyuttal, hogy az imént felmentetteknek államszolgálatiukból származó netaláni további ellátásra való igényeik kellő figyelembe vétessenek, s kérelmük folytán e részben Hozzám külön előterjesztések tétethessenek.

Egyuttal gróf Csáky László országgyűlési képviselőt Nyitramegye, és

gróf Zichy Ferraris Bódog országgyűlési képviselőt Györmegye főispánjává kinevezem, s ezen elhatározásom foganatosításával magyar belügyminiszteremet megbízom.

Kelt Budán, 1867. évi Szt.-György hava 5-én.

Ferencz József, s. k.

Bárá Wenckheim Béla, s. k.

A magyar kir. igazságügyminiszteriumhoz kinevezettek osztály-titkárokul: Geocz János képviselő, Ökröss Bálint, Wunsch Sándor, Pogonyi Dénes ügyvédek, Csillag Benjámin pestmegyei törvénysszéki bíró, és Szentkirályi László.

Fogalmazókul: László Zsigmond, Szász László, Tóth Pál, Korizmics Antal, Deák Farkas, Bömches Gyula és Fülöp Kálmán.

Segéd-fogalmazókul: Székely Ferencz és Garay Dezső.

KÜLFÖLD.

— Az osztrák porosz szövetség hírének valószínűségét nagyon megszolja a „Wanderer“ következő cikke. Természetesen találjuk, hogy miután Poroszország az északot bekebelezte s a déli államokat magához lánczolta, miután érdekében áll bebizonyítani, hogy tavali fellépése Németország egyesítésé és nem szétarabolására célozott, mi mondjuk, természetesen látjuk, ha Poroszország utolsó időben különös előszeretettel hangsúlyozza a Bécs és Berlin közt kötendő szövetség eshetőségét.

„Más kérdés azonban az, Ausztriának van-e érdekében egy ily szövetség, főleg a jelen pillanatban, s mi nem hiszünk, hogy e kérdésre igennel lehetne felelni.“

„Szönyegen más kérdés nincs, mint a luxemburgi. Ezzel szemben Poroszország helyzete sem tiszta, s ha a jelek nem csalnak már hónapok óta együtt rendező ezen játékok Porosz- és Franciaország. Lehet, hogy e kormány már a háboru előtt megegyezett volt eziránt s valóban különös lenne, ha most a vesztes fél még segítené is, hogy a nyertesek megkapják jutalmukat. Ausztriának elég dolga van belrendezésével, s helyesen tesz, ha nem háborítja Németország átalakulását, és ha igyekszik jó viszonyban állni Poroszországgal, de azt csakugyan nem tudnók megmondani, minő észszerű célja lenne egy formászerű szövetségnek a két hatalom között. Hagyjuk Poroszországot saját sorsára, s foglalkozunk a magunk bajával! A mit ími ma Poroszországnak nyújtani képesek vagyunk a kevés, s a mit tőle várhatunk alkalmasint még sokkal kevesebb. Nem szükséges, hogy kapva kapjunk az ilyen tizedek után.“

ANGOLORSZÁG. A „Spectator“ így jellemzi a jelen helyzetet: Az amerikai bonyadalmak be-

levén fejezve, a francziák befolyások csorbítását tartanak. Anglia belső véleménye tusk által elszibbasztva, nem hajlandó közös beavatkozásra Franciaországgal; Németország oly erősen érzi magát, hogy semmi fenyegetést sem tűrhet el; Kelet túl van izgatva: minden a legnagyobb csapásra, általában európai háborúra mutat. A bűröket mindenfelé rettegés szállotta meg.

London, ápr. 5. A parlament mai ülésében a költségvetési előterjesztvények helybenhagyattak. Stanley lord határozott követeléssel lépett fel a spányol kormány irányában, hogy ez a törvénytelent elfogott angol parti hajókat adja ki, és nyújtson kárpótást.

FRANCZIAORSZÁG. A „Kölni Ztg.” nak írják Párisból: „Az ellenzéki lapok támadásai, mind hevesebbek lesznek, s veszekléseik alapján mindig Németországnak egyesülése szolgál, porosz vezénylet alatt. Minden kigondolható módon iparkodnak a hangulatot felizgatni s a luxemburgi kérdés is ad alkalmat a lázításra Poroszország ellen. Csak néhány mérsékelt lap reméli, hogy ki fognak tudni egyezni Poroszországgal. Forcade ur, ki gyakran jól van értesítve, hisz a kiegyezésben, de úgy véli, hogy siettetni kellene a dolgot, különben elveszti hatását a közvéleményre. — Beszélük, hogy a verduni alfönnök, ki az utóbbi napokban beutazta Luxemburgot, a legjobb biztosításokat hozta magával a bekebelezés feletti szavaztatás sikerét illetőleg. Holnap megkezdik ott a petitiókat köröztetni, melyben kérelmezni fogják a Franciaországban való bekebelezést. E kérvények a holland királyhoz fognak intézteni, s már nagyszámú francia ügynök van az országban, hogy gyűjtse az aláírásokat. Luxemburgi városi levelek szerint a bekebelezést ellenzők el vannak csüggedve, mert eddig Németországból semmiféle biztatást nem nyertek.”

Páris, ápr. 4. Miksa császár Queretaro és Miquel közt Escobeda által döntőleg megveretett és a visszavonulási utat a fővárosba előre elzárattat. Már most nem marad más hátra, mint, hogy a tengeren át meneküljön.

NÉMETORSZÁG. Mig a „Nordd. Allg. Ztg.” Poroszország szövetségi irományait a béke érdekeit szolgáló ténykép magyarázza, a „Magd. Ztg.” Luxemburg miatt így fújja a harci kürtöt.

„Az akarják velünk elhitetni, hogy a poroszok Európának másodsorban legnagyobb és legerősebb várát, Németországnak Franciaország elleni védőfalát, kedélyesen és zeneszó mellett Franciaországnak fogják átszolgáltatni azon föltétel alatt, hogy az le fog rombolhatni! Mintha az oly könnyen le volna rombolható! Sziklákat le kellene dönteni és völgyeket betölteni. Vad zivatar fog ebből keletkezni (?) Mert Napoleon népe előtt nem gyaláztathaja meg maga magát saját meghazudtolásával, ő bizonyára előre fog törteni, mi pedig lehetetlen, hogy bátráljunk, nem vonhatjuk magunkra azon gyaláztat, hogy egy német határországot örökös ellenségünknek adjuk ki és hogy az átengedett német területi részek láncolatát egy ujjal szaporítsuk! A luxemburgi németeket fognak maradni. Bismarck gr. és ha kell Moltke tbk. meg fogják tenni kötelességüket. A német nép mint egy ember fog mögöttük állani. Egy német tartomány elárulásával az új német birodalom nem fog inangurálhatni.”

É. AMÉRIKA. Mi a meglepetések korát éljük. Ily tény az egyesült államok közlebbi birtokvásárlása. Megvették Oroszországtól a 24000 □ mfd. 65000 lakossal bíró Oroszamerikát 7 millió dolláron, s az elnök már a senatus elé terjesztette a szerződést, jóváhagyás végett Vanconver-Island és British Columbia nagybecsű angol birtokok a Csendes tengeren, most már körülvezetnek egyesült állami területek által, s az előbbutóbb megeshető bekebelezetéshez előkészítettek.

A francia lapok már is kutatják e tény horderejét. A „Patrie” az annyit emlegetett orosz-amerikai barátság bizonyítékául veszi; a „France” ara kíváncsi, minő kárpótásért mondott le ama területeiről, az orosz: vajon nem az orosznyaravágás kellő helyen és időbeni támogatása a kikötött díj?

KÜLÖNFÉLÉK.

— Ő Felsége f. hó 7-dikén éjjel váratlanul utazott el Budáról Bécsbe. E rögtön elutazás oka egy távirat, mely szerint a koronaörökös roszul lett. A visszautazás hírszerint végleges, s az udvari személyzet nagy része is visszatért Bécsbe. Közvetlen Ő Felsége elindulása előtt azonban minisztertanács tartott, melyben a Zágrábtól akkor érkezett horvát bán is részt vett. Ez értekelet 10 órától éjjel utáni 1 óráig tartott, s a horvát kérdésben végmegállapodás jött létre.

— A hercegprímás is visszautazott szék-helyére.

— Hohenlohe herceg főudvarnagy f. hó 6-dikán az esti vonattal Pestre érkezett a koronázási előkészületek érélyes vezetése végett.

— A cseh, morva és krajnai tartományi gyűlések f. hó 6-dikán megnyitattak. A megnyitás után a császárnak egy b. Beusthoz intézett kéziratát olvastattak fel. A tartománygyűlések ismételt felszólítottak, hogy a birodalmi tanácsba küldendő követeket válaszzák meg.

— Az erdélyi vasutról. A „Pesti Napló” legutóbbi számában e tárgyról b. Kemény Gábor vezércikkhez. Reméli, hogy az arad-fehérvári vonal

is az ő piski petrosányi szárnyvonalával nem lesz káros. Káros lenne, ha a minden tekintetben sokkal fontosabb várad-brassói vonalat lehetetlenné tenné. De e vonal mindazon előnyökben fog részesülni, melyekben amaz részesült és részesülend. A várad-kolozsvári részen az alapítás mihamarabb megkezdődik azon munkát alapján, melyet tavaly az államérnökök készítettek. Brassó felé folytatni fog a részletes terv kidolgozása szintén állam-költségen.

— Lónyay Menyhért körrendelete márcz. 28-ról: „A cs. kir. pénzügyminiszterium vezetője, Bécsben, márcz. 25-ről 13,707. sz. alatt közlével, hogy tekintve azon nehézséget, minél fogva a Magyarországon és Erdélyben alkalmazott pénzügyhivatalnokok egy része a magyar nyelvet nem érti: a bécsi pénzügyminiszterium kész, a kellőleg kvalifikált egyéneket, alkalomszerűleg a német szláv tartományokban helyezni el. A bécsi pénzügyminiszteriumtól kiadott értesítő lap, mely eddig is köröztetett, tovább is meg fog jelenni, abban az tisedésbe jött állomások kijegyezve vannak, s mindenki értesülhetvén, folyamodásait az általuk választandó hivatalbeli állomásokra, kellő időben benyújthatják. Azonban az általánosságban szerkesztett s csak az iránti folyamodások, hogy a kérelmező Magyarországból a lajtánutli tartományokba helyeztessék el, figyelembe nem vétetnek. Csak a pénzügyi közlegeknek engedtetik meg egyedül csak a tartományt nevezni meg, a hova áttétetni óhajtanak.

— Ellenzék. A „Hon” azon helyes felfogásból indul ki, hogy ellenzékre mégis csak van szükség; de oly szokatlan szenvedélyes hangon tárgyalja, hogy ezzel a cikk értékében csak veszt, s épp e miatt nem nehéz munkát ad élinek letördelésére. Ezt az „1848” című lap meg is teszi, többek közt következő megjegyzésekkel kísérvén: A „Hon” a 67-es bizottmány munkálatait vádolja, mint a mely csak elméleti, s eddig gyakorlati hasznát nem eredményezte. De hiszen e munkálattal még nem törvény, csak vélemény, javaslat, mely Magyarországon által a készitendő törvények vezérfonalát elfogadtatták, s úgy is, kétoldalú szerződésnek vetvén meg alapját, csupán a másik fél, a lajtánutli tartományok hozzájárulása után léphet életbe. Erdélyben fennáll a provisorium; de a „Hon” pártja rögtön végleges rendezésre benyújtotta cél-szerű javaslatot? A többség nem volt képes ennyire, s ki is jelentette; azonban kétségen kívül nagy hálával vette volna a bonyodalmak, habár más oldalról is jövő megoldását. A horvát kérdés nincs még elintézve; de vajon volt e annyi idő, hogy ez megtörténhessen? Egy ideiglenes pénzügyi egyezkedés kötöttet; de addig, míg a rendszeres hiteles adatok megszerezhetetnek, s míg a közösgyek költségei Bécsből fedeztetnek, mily más módot javasol erre a „Hon”, s miért nem teszi közzé? S a hadsereg miatti aggodalmait miért nem mondta ki pártja az országgyűlésen a tegnapi vita alkalomával? Nem tette, mert érezte, hogy a honvédelmi miniszter óhajait osztja s azokat elérni törekszik; mert érezte, hogy állását megnehezíteni nem szabad az úgy is eléggé súlyos körülmények közt; mert belátta O’Connel híres mondatának igazságát: „Ha egy forintot igények s tíz krajczárt adnak, ezt is elfogadom, mint részfizetést, s amatt tovább is követelem.” Miért tehát ma a vádak a többség ellen? A mi pedig a „Hon” történelmi adatait illeti, nem igaz, hogy soha nagyobb hadakat Európa mozgásba nem hozott, mint a kereszties hadakat; nem áll, hogy ez I. László uralkodása alatt történt; nem igaz, hogy Zsigmond alatt erősebben veretett meg a magyar, mint bármikor máskor; s még ha mindez állna is, nem bizonyítana semmit. Mert a kereszties hadakat nem egyes nemzet állította ki, nem egyes államnak szolgálták, s a háború, melyben Zsigmond Nikápolynál megveretett, bizonyára ugyancsak a magyar nemzeti érdeknek volt kifo-lyása. Ellenzékre van szükség, s életrevaló ellenzék fog is alakulni; de ez más lesz, nem a jelenlegi, mely a legkülönbözőbb s össze nem férő elemekből van összeeröltetve; szabadelvűek, óconser-vativok, nemzetiségi szószólók, aristokraták s őszinte demokraták tarka vegyülete, smég mindig a cél-ját tévesztett, elavult sérelmi politika húrjait pengeti.”

— Az igazságügyminiszter intézkedései. Az enqét-bizottmány, mely a kir. curia, a pesti ügyvédi kar, az országgyűlés s az egyetem tagjaiból áll, s most ülészik, csak azon feladással bír, hogy a törvénykezés terén rögtön életbe léptetendő reformokról adjon véleményt. Az igazságügyminiszter ugyanis azonnal bizonyos ideiglenes intézkedésekkel akar segíteni a fölmerülő tömérék hiányon, s ez intézkedések azonnal életbe léptetettnek, a mint az alkotmányos hatóságok megkezdik működésüket. A codificáló bizottmány munkálatai, mely csak későbbben tilhet össze, természetesen hosszabb időt vesznek igénybe, úgy, hogy legalább is másfél év, ha nem több idő, telhetik belé, a mig rendszeres codexel bírnak.

— A z oláhországi miniszterelnök távirati üdvözlötet küldött volt gróf Andrásyhoz miniszterelnöknek lett kinevezetésekor. Most e tárgyban Cogalniceanu a bukaresti kamarában interpellatiót intézte, hogy ennek jelentése mi? beszédében nagy méltánlylattal fejezi ki elismerését a magyarok eddigi politikai küzdelmei iránt, de habár nincs oka félni, hogy a magyar vívmányaiból egyedáru-

ságot akarna csinálni, ránképeket is lát maga előtt, beszél arról, hogy Ausztria helyét — ennek elpusztulásával — Magyarország foglalja el s fenyegetőzik, hogy ha a románok elnyomatának, majd Románia fegyverrel jöved segíteni elnyomott testvéreit. Ki jön aztán derítve, hogy az említett üdvözlő táviratot a miniszterelnök, csak mint magán üdvözlötet küldte Andrásynak egy régebbi jó barátjának. Erre felszólt Bratianu belügyminiszter, ki ugylátszik nagyobb diplomata az interpellálónál, figyelmeztetvén ezt beszédében, hogy ne csináljon oknékül nagy zajt, s ne bajt az országnak; ne feledje, hogy Ausztria nem veszett el s nem vész el, mert annak létezése európai szükségesség stb. A kamara többsége aztán érettebb megfontolással bukni hagyta az interpellatiót s napirendre tért át. Ez nem csekély jelentőségű tény; a román kamara ezzel kimondta íteletét azon politika felett, mely fenyegetőzései és jogtalan beavatkozásával csak szerencsétlenséget okozna a románok szép hazájának.

* Magyarország hercegprímása iránti kegyeletről, s a hazafias és magas szellem iránti tiszteletből, siettünk elrendelni, hogy ő hercegségének a felsőházban legközelebb mondott jeles beszéde kiszedessék, s mai számunkban a legérdekesebb közlemények egyikét képezhesse. Egyenesen a „Pesti Hírnök”-ből rendeltük kiszedését, mert e lap a legbuzgóbb, sőt gyakran tulbuzgó katolikus lapnak mutatta be magát, s azt hittük, ennél már hitelesebb forrás nem lehet. Azonban az „1848” című lap figyelmeztetvén, hogy a „Pesti Hírnök” közleménye nem hű az eredeti szöveghez, miután e különbségről meggyőződünk, újból kellett szedetnünk s részben tördeltetnünk e beszédet. Az „1848” megjegyzi, hogy a „Hírnök” korántsem kivonatnak nevezi e szöveget, hanem hiteles közlemény gyanánt adja ki, s az említett lap keményen megrója a kereszties lapot e kegyeletlenségért.

— Gróf Teleki Sándor megkegyelmeztetése a miniszterium ajánlatára megtörtént, a mint ez „hivatalos közlemények” című rovatunkban olvasható, s e hír beérkezni közt bizonyára a legjobb benyomást teendi, mert az újabb bizonyítványul szolgál annak, hogy valóban a kiengesztelő-dés szelleme uralkodik napjaink felett.

— Macellariu úr nagyszerű mivelete az országgyűlésen a „Gazetta” minden számában egy-egy cikkekcske tárgyat képezi. E lap szerint e román államférfi Kolozsvárra visszaérkeztek a kolozsvári román jogászok s tekintélyes román urak által tisztelő látogatások alkalmával tünepélyesen üdvözlötetett, hogy „a román nemzet érdekében” azt a jelenetet csinálta Pesten (a mit ha egy magyar a bukaresti kamarában szintén megkísértene bizonyosan az ottan divatos zsidó-tánczra jutna). Ujabbban egy pesti levelet hoz a „Gazetta”, melyben ismét Macellariu képviselő és gubernialis consiliarius úr ezen jelenete illusztráltak, az egész oda van irányozva, hogy hasson. Levelező hirdeti, hogy midőn M. úr román beszédét végezte, több követ kiabálta volna. „Nézzétek, ez azt gondolja, hogy Dacoromaniában, Bukarestben van, az arcátlan!” S midőn M. szomszédját Dobranckyt kérde: miért e felindulás, még keményebb kifejezéseket dobtak szemei közé. Erre felállott Deák constatalni, hogy a ház többsége nem pártolja néhány követ kemény kifakadását. Midőn Macellariu az ajtóhoz közeledett, egy hang inté: „vigyázz, távozzál, mert meggyűl a bajod,” s erre visszatért Erdélybe. — Talán nem is szükség megjegyeztünk, hogy ezen illusztratio hitelessége iránt felette nagy kétségeink vannak.

— Földváry Károly tábornok, a feloszlatott olaszországi magyar legio parancsnokához, ennek búcsulevelére, melyben megköszöni Olaszország kormányának a magyar legio iránt tanusított nagylelkűségét, Ricasoli olasz miniszterelnök válaszul következő levelet intézett: „Fogadj a köszönetemet méltóságod azon nemes sorokért, melyekkel búcsút vett tőlem. Olaszország mindig hálával fogja emléken tartani: mennyire közreműködött feltámasztása nagy munkájában a vitéz magyar legio; és csupán ama gyöngéd szerénység, mely mindig kísértője a nemes érzelmű egyéneknek, csupán az mondhatta hogy: „Ő Felsége kormánya mindig kegygyel és kitűnő kedvezéssel méltányolta a magyar legio szolgálatait, oly nagylelkűséggel viseltvén iránta búcsúveletoleket, mely nem hagy fenn többé semmi kívánni valót.”... Méltóztassék részletetni háláérzetemben és rokonszenvenben minden bajtársait s legyenek biztosítva nagyrabecsülésemről. — Flórencz, 1867. márczius 27-kén, miniszter Ricasoli.”

* Szébeni joghallgató V. Gy. ur cikkekcskéjének kiadását jónak látjuk felfüggesztetni. Az a kérdés különben is, nézetünk szerint, olyan, mely önmagától megoldódik.

* Egy felső-fehérmegyei többek nevében. Ez aláírással hiteles helyről vettünk egy felszólalást, mely szerint azon „megye néhány tagja titokban kérelemmel folyamodott a felelős magyar miniszteriumhoz” aziránt, hogy kit nevezzen ki oda főispánnak, s ez azon megyében nagy visszatasztást szült, az ellen nyilván tiltakozni kívánnak. Nem állunk utjába, ha okvetetlen kiadatni kívánják, de kérjük az aláírásokat is beküldeni. Egyébiránt magunk se pártoljuk az illetők eljárását, s megjegyezzük rá: még eddig csak Fogaras- és Kővárvidéke románjai tették azt a szolgálatot, hogy főispánt,

illetőleg főkapitányt kérjenek a magok inye szentint. Mi mindnyájon bízunk abban, hogy a miniszterium az erdélyi törvényhatóságok élére mindenlévé a legalkalmasabb, kifogás alá nem jöhető egyéniségeket nevezendi ki.

* C—e urnak N.-Eoyeden. A postafügyről irt cikkeit szívesen közöljük. Bármely kérdés alapos, és objectiv tárgyalása közhasznú és lehetséges.

* A napi kérdést tárgyaló újabb cikkek Alszó-Fehérmegye, Gyergyó és Brassóbol vettük, s legközelebb kiadjuk.

— Fővárosi genreképek, irta Batta-czéki Lajos. A magyar királyság fővárosának fény-és árnyoldait rajzoló 25 cikkből álló ezen munkára előfizetheti 1 firttal, s a pénzek Hügel Ottó nagy-várad kiadóhoz küldendő május 1-sőjéig.

— P. Szathmáry Károly jeles írónk „A gyula-fehérvár-nagyenyedi főiskola történetét” megirta s arra 2 firttal előfizetést hirdet f. é. május 15-éig terjedő határidővel. Különösen ajánljuk. Jeles regényírónk s történésznök nagy becsű adatokkal rendelkezett e mű megírásánál. A főtanoda levéltárán kívül, többi erdélyi tanodáink tanáraitól s egyesektől is számos okmányt nyert; ezenkívül három rövidebb történelmi kisérlet állott rendelkezésére: két latin, minden valószínűséggel Párizspái Ferenczéi, az erdélyi muzeum s gr. Mikó Imre ő excja kegyessége után, s egy magyar részlet nt. Herepei Károly, egykori n.-enyedi tanár, jelenleg vizaknai lelkész ur, szíves-ségéből. Segítsük elé e becses munka megjelenését!

— Az erd. muzeumnak, a tanácsbáz nagy termében tartani szokott, nyilvános gyűlésében Miksa György holnap délután öt órakor ismerteti Szabó B. „Az oláhok eredetéről és jogállapotáról” irt értekezését.

— A helybeli iparos olvasó-egylet részéről a párisi világtárlatra küldendő egyént illetőleg tegnapelőtt ment végbe a választás. Hat kijelölt közül a szavazatok többségét Rajka gépgyárának munkavezetője, Szathmári Ferencz nyerte. A kik közlebből ismerik e feddhetlen életű, jeles készültsgű s teremő lelki erővel felruházott ifjú iparosunkat, meg vagyunk győződve, szívöböl örvendenek a tapintatos választásnak, mely által e szép reményű hazánkia előtt oly nagyszerű tér tárul fel ismeretei gyarapítására, látköre szélesbítésére s kétséges vonhatlan tehetségei további kifejlesztésére nézve. Hazai iparunk érdekében reméljük, hogy ki pályájára ösztönözerti hivatottsága előérzetében, már 16 éves korában, egészen a maga erején egy jeles, kis orgonát volt képes előállítani, mely a hozzáértők bámulását vonta magára s magát irodalmilag is egy az asztalos mesterségben előforduló műszavak összegyűjtése tárgyában irt pályaműve által (Lásd: „Vasárnapi Ujság” 1859 évről 558 l.) kitüntette s tavaly a bécsi ipar- és gadasági kiállításnál az Erdélyből felküldött tárgyak kiállításával lévén a gazdasági egyesület részéről megbízva, feladatát közmegelegedéssre oldotta meg, ez érintett adatok alapján ismételve mondjuk, reméljük, hogy e kedvező alkalmat ugyancsak sikerrel fogja felhasználni s a hozzá kötött reményeknek megfelelni igyekezend.

Sajtóhíra. Lapunk 41-dik számában a pesti cikkekben egy lényeges sajtóhíra maradt benn, Macellariu helyett Madarász szedetvén, a mit ezennel helyrehozunk. Egyébiránt mindenki tudja, hogy bizony utóbbt senki se vádolhatja tévedés nélkül avel, hogy az 1863-diki szébeni landtag schermerlingianus eszméiert buzog.

UJ POSTA.

— Flórencz, april 6. Ratazzi bizott meg a kabinet alakításával, miután Menabrea — fia hálála miatt — lemondott ebbeli megbízatásáról.

— Páris, april 6. Az „Étandard” megczá-folja azon hírt, mintha Grammont hg bécsi francia követ, Párisba hivatott volna. — A „Temps” a bürzei baisse alkalmából megemlíti, miszerint ez azon hír folytán történt, mintha Mac Mahon táviratilag Párisba hivatott volna. Egy más hír azt mondja, hogy a luxemburgi várra vonatkozólag tegnap jegyzék küldetett Berlinbe.

— Athen, márcz. 30. A krétai csatáról érkezett legújabb tudósítások szerint az apokroni tartományban, mely majdnem egészen keresztények kezén van, több kis összetűközés folyt, miknek következtében a török csapatok visszavonulni kénytelenitettek. Az egyiptomi csapatok már több napja nem vesznek részt a küzdelemben. Ezeknek elindulása váratik.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

Nyiltér. *)

4,000 tarokk!

Az itteni kaszinó (b. Józsiha-ház) részéről körülbelül 4,000 játszma tarokk kártya, egyszer játszott, s még a legépebb állapotban levő, részletenként (100—200—500 j.) vagy általában eladó és pedig

Felette jutányos áron.

Miről a kisebb hazai kaszinók, kártyagyárak stb. ezennel értesitettek.

Kolozsvár, márczius 30-án, 1867.

Halmágyi Sándor, igazgató.

*) Az e téren megjelenő cikkekért egyáltalában nem vállal magára felelősséget a szerk.